

JARO 1.^a

JANUARO DE 1910

NUM. 1.^a

ENHAVO

Saluto.—Doktoro L. L. Zamenhof.—Gi estis bezona — Andaluziaj moroj:
La Gajumbo.—Kroniko.—Spritajo.—Anoncoj.

• Gazeto Andaluzia •

SALUTO

Aperante ĉe la esperanta mondo, kiel organo de la grupoj fonditaj ĝis nun en la Kadiz'a regiono, nia unua saluto devas esti por la eminenta elpensinto de Esperanto kaj por la esperanta gazetaro, kun kiuj ni dividos de nun niajn propagandajn kaj vulgarigantajn taskojn, balante kvazaŭ vicsoldato, pro la belega idealo, kiu nin kuragiĝas, kaj kiun ni tre baldaŭ vidos ofektiviginta. Al ĉiuj, ni sendas de tiuj ĉi literkolonoj, humilansed koran atenton de aligo kaj respekto.

LA REDAKCIO.

Dr.º L. L. Zamenhof

Rememoro de la 50ª jaro de la naskiĝtago de la aŭtoro de Esperanto (2.ª) 15^a de Decembro de 1849-1909.

En sia modesta kuracista loĝejo, en Varsovio, la genia aŭtoro de la internacia lingvo Esperanto, Dr. Lázaro Luis Zamenhof, la lastan 15^a de Decembro ricevis nekalkuleblajn telegramojn kaj salutleterojn de siaj miloj da anoj. La plej parto el la preskaŭ 1800 grupoj esperantistaj solene festis la

SALUDO

Al aparecer en el mundo esperantista, como órgano de los grupos constituidos hasta hoy en la región gaditana, nuestro primer saludo debe ser para el eminente inventor del Esperanto y para la Prensa esperantista; con quienes compartiremos desde ahora las tareas de propaganda y vulgarización, luchando, como soldado de fila, por el hermoso ideal que nos anima y que muy pronto veremos realizado.

A todos enviamos desde estas columnas, un humilde pero cordial testimonio de adhesión y de respeto.

La Redacción.

RECUERDO

del 50.º año del nacimiento del autor de Esperanto. (*)
15 Diciembre 1849-1909

En su modesta clínica, en Varsovia, el genial autor de la lengua internacional Esperanto, Dr. Lázaro Luis Zamenhof el 15 de Diciembre último ha recibido incalculables telegramas y cartas de salutación de sus miles de partidarios. La mayor parte de los casi 1.800 grupos esperantistas han fes-

(*) Según el Calendario Julian, de estilo antiguo.

Gazeto Andaluzia

50ma de la naskiĝotago de la Majstro. Tiu ĉi tago estis tutmonda okazianto por tiuj rondoj kiuj glorias en Doktoro Zamenhof la scienculon eltrovintan fine la solvon de internacia lingva problemo, kaj kiuj honoras lin pro lia eminenta talento kaj granda modesteco. Al la gloraj laŭroj, la Esperantanoj aldonis kronon de sincera amo.

Ni deziras al li hodiaŭ, ke li ĝuite sana la fruktojn de sia nemortebla faritaĝo, ĝis kiam li povos ĉeesti la proksiman venkon de la internacia lingvo: kiam ĝi estos akceptata ofice, de la Registaroj, kaj kondukata en la diverslandajn edukejojn.

Ghi estis bezona

Oni diris prave ke poetoj estas same kiel divenistoj, kaj eĉ etimologie ambaŭ vortoj havas en latina lingvo samau devenon; ne estas, do, mirinde, ke nia glora majstro Dª Zamenhof, elpensinto de Esperanto kaj rimarkinda poeto, antaŭdiris ĉe «La Vojo» la triunfon definitivan de nia kara idiomu, sed «paño post paño post longa laboro» tial plenumiĝas lia antaŭdiro: malrapide, iom post iom, ĉar tiamanie re ĉiusp caj akirajoj fortikiĝas.

Rilate al nia lando, longan paſon estos faronta Esperanto per la apero de la simpatia gazeto, por kiu tiuj-ĉi sensignifaj linioj estas skribitaj.

La bela kaj klera Andaluzia regiono, tiel fruktodoua kampare,

tejado solemnemente el quincuagésimo aniversario del día del nacimiento del maestro. Este día ha sido un acontecimiento universal para aquellos círculos que glorifican en el Dr. Zamenhof al hombre de ciencia, que ha encontrado finalmente la solución del problema de una lengua internacional y que le honran por su eminente talento y gran modestia. A los laureados de la gloria los adeptos del Esperanto han añadido la corona de sincero amor.

Nosotros le deseamos hoy, que goce en plena salud los frutos de su fraternal e inmortal obra, hasta que pueda presenciar el próximo triunfo de la lengua internacional; cuando ésta sea aceptada oficialmente por los Gobiernos e introducida en los Centros de enseñanza de los diversos países.

ERA NECESARIO

Se ha dicho con razón que los poetas tienen mucho de adivinos y hasta etimológicamente ambas palabras tienen en latín igual origen, no es, pues, de extrañar, que nuestro ilustre Maestro el Doctor Zamenhof, inventor del Esperanto e insigne poeta, predijera en *La Vojo* el triunfo definitivo de nuestro querido idioma; pero *paso tras paso*, después de *larga labor*; y así se va cumpliendo su vaticinio, despacio, poco a poco, que de este modo es como las conquistas de toda especie se consolidan.

Por lo que hace a nuestro país, un gran paso habrá de dar el Esperanto con la aparición del simpáti-

Gaceto Andaluzia

kiel intelekte, bezonis de antaŭlonge esperantan gazeton divastigant tan la bonan semon de nia belsona lingvo. Pro ĝia sido en Hispanujo kaj pro ĝia signifo rilate al eksterlando, kie prave estas rigardata kvazaŭ la plej hispana el hispanujo, ni devas antaŭ ĉio stimuli ĉe Andaluzio la esperantistan propagandon. Post esperantigo de Katalunujo, Valencio, Andaluzio kaj Galizio, la cetera de Hispanlando estos nepre esperantigita.

Plie, Andaluzio estas unu el niaj regionoj per kiu pli multe nia lando estas konata en eksterlando. Ĉia nekomparebla klimato, ĝiaj floroj, ĝiaj pentrindaj moroj, ĝiaj monumentoj, ĝiaj virinoj kaj poetoj, ĉio meritas esti konata de la tuta mondo: ĉio simboligas nian patrujon, al kiu Andaluzio liveras plej karakterizitajn notojn kaj helajn nuancojn.

Bedaŭrinde, trans la landlimoj aliris ĉiam falsa impreso pri nia kara Hispanujo. La eksteruloj ordinare ĝin vidas tra tiaj aliigantaj vitraoj, kiuj kriplas la bildon. Tiamaniere iuj verkistoj priskribis nian landon tiel malvere kaj mal-

la reconocielo. De ahí la sorpresa

a los extranjeros cuando vienen a

ivir entre nosotros, pues no en-

uentran en nuestra vida real las

fantasias escritas por autores his-

panófilos. (!)

Todo ello tiene grave transcen-

cia en cuanto al juicio formado

co periódico para el cual se trazan estas insignificantes líneas.

La bella y culta región andaluza, tan fecunda por su suelo como intelectualmente, necesitaba hace tiempo un periódico esperantista que extendiera la buena semilla de nuestra sonora lengua. Por su situación en España y por su significación en el extranjero, donde con razón es considerada como lo más español de España, debemos ante todo excitar en Andalucía la propaganda esperantista. Esperantizadas Cataluña, Valencia, Andalucía y Galicia, el resto de España tiene que ser esperantista forzosamente.

Además, Andalucía es una de nuestras regiones por la que más se conoce á nuestro país en el extranjero. Su clima incomparable, sus flores, sus pintorescas costumbres, sus monumentos, sus mujeres y poetas, todo merece ser conocido en todo el mundo, todo simboliza nuestra patria, á la que Andalucía presta sus más características notas y bellos matices.

Por desgracia al otro lado de las fronteras llega siempre una falsa impresión de nuestra querida España. Los extraños la ven ordinariamente, a través de esos engañosos cristales que deforman la imagen. De esa manera, algunos escritores describen nuestro país tan inexacta

nenu per niaj raportoj

rekonas ĝin. El tio la surprizo de eksterlandanoj kiam ili venas longadi inter ni, car ili ne trovas en nia reala vivado la fantazioj kun verkitaj de aŭtoroj «hispaniataroj» (!).

Gazeto Andauzja

Ĉio tio havas gravan trascende con rilate al farita aŭ farota recenzo pri ni en Eŭropo, pri kiu jugo ni eksentis jusaj tre maldolĉaj pruoj.

Kun profunda senco nia kara Doktoro parolas nin, en «La Espero» pri centjara, muroj apartigantaj la popolojn. Vere, ne ekzistas interbaroj kompareblaj al la diverseco de lingvoj. La tutmonda gazetaro raportos ĉiutage la diversnacian historion, sed nur estas afero pri historio, kiun ĉiulando rakontas sole al si mem, ne preterpasante la landlimon eĉ unu ĝo, ĉar transe apenaŭ ekzistas kelkaj dekduoj da personoj kapablaj por kompreni la lingvon de siaj najbaroj. El tio devenas ilia reciproka nekonado, ĉar ili restas tute malproksimigitaj unuj de la aliaj, pro malsameco de lingvoj.

Grava afero estas do por ĉiuj amantaj sian patrujon labori per tutaj fortotoj al divastigo de nia vera kulturo, moroj kaj signifo de Hispanujo en la mondo; estas neesse kantraŭmeti opiniojn al opinioj, librojn al libroj, malgraŭ ke ili estos kiel tiuj de Gautier kaj similaj, kiuj kvankam kun favorigemoj, ĉiam estas almenaŭ malgustataj.

Ni ĉion sukcesos per Esperanto. Andaluzio, Meko de verkistoj kaj artistoj, niaj ordinaraĵoj vizitantoj, estas taŭga regiono, kiun ni preferas devas esperantigi. Jen la kia-

ó por formar en Europa respekto de nosotros, acerca de cuyo juicio amargas y recientes pruebas hemos experimentado.

¡Con profundo sentido nuestro, querido Doctor, nos habla en *La Espero* de los muros seculares que dividen á los pueblos! Verdaderamente no existen murallas comparables á la diversidad de lenguas. La prensa universal relata á diario la historia de las diversas naciones, pero se trata solo de una historia que cada país solo se cuenta á sí mismo; pues al otro lado de sus fronteras, apenas existen algunas docenas de personas capaces de comprender la lengua de sus vecinos. De eso proviene su mútuo desconocimiento, puesto que ellos quedan del todo alejados unos de otros, por la diversidad de lenguas.

Asunto importante, es, pues, para todos cuantos amen á su patria trabajar con todas sus fuerzas para la difusión de nuestra verdadera cultura, conocimientos y significación de España en el mundo; es necesario oponer opiniones á opiniones, libros á libros, aunque sean como los de Gautier y parecidos, que no obstante sus inclinaciones favorables, siempre son por lo menos inexactos.

Todo lo conseguiremos con el Esperanto Andalucía, meca de literatos y artistas, nuestros ordinarios visitantes, es región bien á propósito, que con preferencia debemos esperantizar. Hé aquí el porqué no se ha podido imaginar mejor cosa que la creación de GAZETO ANDALUZIA. Esta inspirada iniciativa, es digna del más ardiente aplauso y nuestro deber es trabajar con energía por su sostenimiento.

Gazeto Andaluzia

lo pro kio oni ne povis imagi plej bonan aferon ol la kreo de GAZETO ANDALUZIA, tia verva iniciativo estasinda je la plej varma aplaudado, kaj nia devo estas klopodi energie al ĝia subteno.

Por tiu nova gazeto, kun- kun la aliaj, Hispanujo jam havas brilan prezentadon inter la tutmonda esperanta gazetaro. Ĉu per niaj gazetoj ni atingos solenigi baldaŭ nacian kongreson? ¡Estu tiele! Multe profitus la afe on esperantistan ĝia solenigo.

Ciuokaze, ni salutu varmege la naskigintan GAZETO ANDALUZIA el kiu ni, esperantistoj hispanaj, multe esperas; ĝi longedaŭre vivadu!

Tiun ĉi fojon, la lumo venas el la Sudo.

E. CANO.

Andaluziaj Moroj

LA CAJUMBO

Ekzistas kaj ankoraŭ ekzistas longe, ĉe Andaluzio, moro bezonega en ĉiu popola festo, nomita GAJUMBO; tio estas, mallibera bovoviro kuranta tra la stratoj alligita per longa ŝnurego, je kiu tiras kelkaj junuloj, farante kun la besto laŭ ilia k-prico.

Kiam la festo estas annoncata por publiko laŭdo la junaj personaroj apenaŭ aŭdas la voĉon de la anoncesto forlasas tion, kion ili estas farantaj, kaj kuras rapide al la fenes-

Con este nuevo periódico, unido á los demás de España, ya tiene lucida representación entre la prensa esperantista universal.

¡Conseguiremos pronto con nuestros periódicos solemnizar ua congreso nacio! Al? Así sea! Mucho serviría á la causa esperantista.

En todo caso, saludemos con entusiasmo el naciente GAZETO ANDALUZIA, del que los esperantistas españoles mucho esperamos; ¡viva largos años!

Esta vez, la luz viene del Sur.

E. CANO

Costumbres Andaluzas

EL GAYUMBO

Existe y existirá todavía largamente, en Andalucía, una costumbre indispensable en toda fiesta popular, llamada «Gayumbo»; esto es un toro sujeto que corre á través de las calles amarrado con una larga cuerda, de la que tiran algunos jóvenes, haciendo con el animal según su capricho.

Cuando la fiesta es anunciada por medio de un pregón, los jóvenes apuras oyen la voz del anunciantes abandonan cuanto están haciendo y corren rápidamente á la ventana ó al portal para no perder una sílaba del pregonero. ¡Qué alegría! ¡Qué felicidad! Paréceles como mentira el futuro supremo momento. ¿Ha visto alguien al toro? Irremisiblemente, es un toro de plaza; suficientemente bravo para perseguir durante todo el día. Es un

Gazeto Andaluzia

tro aū al la portiko, por ne perdi silabon de la publikigisto. Kia gajeco! Kia feliĉeco! Sajnas al ili kiel ne vera la venonta superega momento. Ĉu iu vidis jam la bovoviron? Nepre, ĝi estas taŭro; sufice brava por persekuti dum la tuta tago. Ĝi estas bona subjekto: la urbestro tiel garantias ĝin. Granda, kie kastelo, fiera kiel leono, sed «nobla», armitaj per akraj koronoj, kaj peza; kvankam ne tiel grasa kiel por lacigi ĝin pro la longa kurado.

Fine, la tago alvenas: ĉe la stratoj de la Vilago elbordigas popolamaso; sed tuj kiam sonas la alarma voĉo «jen estas la bovoviro», disigas la popolo, kvazaŭ per ensorĉo. La bovoviro eniras la lokon venigante tion, kio al ĝi kontraŭstaras kaj, krom tio, eĉ tiuj de la ŝnurego estas kiel lavango, pli terura ol la bovoviro mem.

La ŝnurego iĝas subite malstreĉa; haltas la besto, kaj eliras sur la pavimon kuraĝa junulo, okaza toreadoro, kiu malfermas kapoton antaŭ ĝi. Atakegas la bovoviro, tiel furioze, kiel la junulo «prenas la olivarbon», suprenirante sin sur fenestro: sed la timo ne lasas lin kalkuli, ke poste, tiu fenestro estas «amindaj» junulinoj, kiuj, per longaj kaj akraj kudrilegoj, «karesas» liajn tibikarnojn... Kiom da suferantoj estas portitaj en hospitalon, pro korna vundo kaŭzita de la pik-

buen sujeto: el alcalde lo garantiza. Grande, como un castillo, fiero, como un león, pero noble; armado con cuernos afilados, y de peso; aunque no tan gordo como para fatigarse por la larga carrera.

Por último, el día llega: en las calles de la aldea se desborda la multitud; pero cuando suena la voz de alarma *aquí está el toro*, el pueblo desaparece como por encanto. El toro entra en el lugar arrollando todo cuanto se le pone por delante y aparte de esto, hasta los de la cuerda son como una avalancha, más terrible que el toro mismo.

La cuerda se afloja súbitamente; párase el animal y sale al arroyo un valiente joven, torero de ocasión, que abre el capote ante él. Embiste el toro, tan furiosamente que el joven *toma el olivo*, subiéndose á una ventana; pero el miedo no le deja calcular que detrás de esa ventana están unas *amables* jóvenes, que con largas y agudas agujetas, *acarician* sus pantorillas.

¡Cuántos heridos han sido llevados al hospital, á causa de una cornada ocasionada por los pinchazos. Sin embargo, la fiesta continúa, mientras el toro tiene fuerzas para recorrer toda la aldea; y cuando vuelve al corral de donde salió, está demasiado cansado, entrégándose á sus atormentadores, cojeando, mirando tristemente á uno y

Gazeto Andaluzia

vundetoj! Tamen, la festo daŭras, dum la bovoviro havas fortan por rekuri la tutan Vilaĝon; kaj kiام ĝi reveras en la kelon el kiu ĝi eliris, ĝi estas tro lacigita, donante sin al siaj turmentintoj, lamante, rigardante malgaje al unu kaj alia flanko, la ŝuuregon sur sia dorso, «dezirante morti por ripozi». Kiel ĉiujn heroojn, kiام ili alvenas al la morala ruino, oni nuligas ĝin; pro tio ke ĝia glora aŭreolo estas nekunigebla kun ĝia malfeliĉeco, kaj la popola fantazio ne povas suferi tian elreviĝon.

J. GARZON.

Kroniko

»Espero Kataluna« elektis le jenan novan Direktan Komitaton: Prezidanto, Mikaelo Cases; Viceprezidanto Karlo Urbez; Sekretario, Henriko Ribera; Vic-sekretario, Josefo Astell, Kasisto, Baldomero Anglada; Bibliotekisto, Valenteno Renom; Voĉdonantoj, Frlno K. Saltiveri; Johano Berenguer kaj Klaudio Bravo.

La «Sociedad Obrera Tradicionalista», (Societo Labora ta Tradičia) «La Margarita», Salmerón, 27 Gracia (Barcelona), fondis «Esperantan Katolikan Grupon»

En Gerona'o fariĝis grupo, sub la nomo «Amo kaj Espero. Aukaŭ fariĝis grupo en La Arboleda (Bilbao.)

La esperanta Grupo de S. Fer-

otro lado, la cuerda sobre su lomo, deseando *morir para descansar*. Como á todos los héroes, que llegan á la ruina moral, se le anula; porque su aureo'a de gloria es incompatible con su infelicidad y la fantasía popular no puede sufrir tal desengaño.

J. GARZÓN.

Crónica

«Espero Kataluna, ha elegido la siguiente nueva Junta Directiva: Presidente, Miguel Cases; Vicepresidente, Carlos Urbez; Secretario, Enrique Ribera; Vice-secretario, José Astell; Cajero, Baldomero Anglada; Bibliotecario, Valentín Renom; Vocales, Srta. Clara Saltiri, Juan Berenguer y Claudio Bravo.

La «Sociedad Obrera Tradicionalista», «La Margarita», Salmerón 27, Gracia (Barcelona) ha fundado un «Grupo Esperanto Católico.»

En Gerona, se ha formado un grupo, bajo el nombre «Amor y Esperanza.» También se ha formado un grupo en La Arboleda (Bilbao.)

El grupo esperantista de S. Fernando (Cádiz) ha elegido la siguiente Junta Directiva: Presidente José Garzón Ruiz; Vicepresidente, Angel Gallego Jiménez, Secretario, José Diaz Coronado; Cajero, Manuel Soto Barranco; Vocales,

Gazeto Andaluzia

nando (Kadiz) elektis la jenan Direktan Komitaton: Prezidanto, Jozefo Garzón Ruiz; Vic prezidanto, Ángelo Gallego Jiménez; Sekretario, Jozefo Díaz Coronado; Kasipto, Manuela Soto Barranco, Voĉdonantoj Santiago Franzón, Dominiko Muñoz kaj Arturo Duboy.

La Sociedad de la Dependencia Mercantil (Societo de la Komerca Komizaro) en Kadiz'ó, organizis Esperantan Grupon el siaj membroj, ĉe kiu S^o Garzón faras Kurson de Esperanto. La nomita Grupo elektis la jenan Direktan Komitaton: Honoraj prezidantoj; Drº L. L. Zamenhof, Ricardo Codorniu, Vincenzo Inglada kaj Jozefo Garzón; Aktiva prezidanto, Eduardo González Escandón; Vic prezidanto, Rodrigo de la Peña Vélez Bracho; Sekretario-bibliotekisto, Francisco Corrales Carrasco; Voĉdonantoj, Jozefo Caballero, Isidro Dorado Dorado, Rafael Pérez Escoto kaj Benito Berasuain. Ĝia nomo esperanta estas «Sudhispana Stelo» (S. S.)

En la Ĝenerala kaj teknika Instituto de Kadiz'ó, nia senlaciĝa samideano S^o Garzón, faras dusemajnan kurson pri Esperanto, ĉe kiu kunvenas multe da lernantoj. Tiu ĉi estas grava pašo al la eukonduko de Esperanto en la Oficialajn edukejojn; pro kiu ni kore gratulas la nomitan andaluzian pioniron.

Santiago Franzón, Domingo Muñoz y Arturo Duboy.

La Sociedad de la Dependencia Mercantil en Cádiz, ha organizado un grupo esperantista, de entre sus mismos socios, en el cual el señor Garzón explica un curso de Esperanto. Dicho grupo ha elegido la siguiente Junta Directiva: Presidentes honorarios, Dr. L. L. Zamenhof, Ricardo Codorniu, Vicente Inglada y José Garzón; Presidente efectivo, Eduardo González Escandón; Vicepresidente, Rodrigo de la Peña Vélez-Bracho, Secretario-bibliotecario, Francisco Corrales Carrasco; Vocales, José Caballero, Isidro Dorado y Dorado, Rafael Pérez Escoto y Benito Berasuain. Su denominación esperanta es «Sud-hispana Stelo. (S. S.)

En el Instituto General y Técnico de Cádiz, nuestro infatigable compañero Sr. Garzón, explica un curso bisemanal de Esperanto, al cual concurren gran número de alumnos. Este es un importante paso hacia la introducción del Esperanto en los Centros oficiales de enseñanza, por el cual felicitamos cordialmente á dicho campeón andaluz.

Gaceto Andaluzia

S P R I T A J O

Dum bela printempa vespero, es-tis sidantaj, antaü la pordo de vin-vendejo ĉe Kadiz' o, du amikoj; trin-kante nian klasikan «Manzanillan» (pomodoran vinon). Unu el ili, Se-viljano, kaj la alia naskiĝinta en la Sankta Maria kvartalo el Kadiz' o mem.

Post kiam ili longe babi adis, pri politiko kaj malsimilaj aferoj, ek-traktas pri nuntempaj el pensajoj; kaj la seviljano komencas klarigi al sia amiko la funkciadon de Kine-matografo, Gramofono, kaj ceteraj ne konitaj de li, novaj aparatoj.

Fininte la seviljano sian klarigon, diris lin la kadizano: Mi tre bone komprenas ĝin: sed kio ne povas eniri en mian kapon estas tio, ke per unu metalfadeno, tiel longa kiel tiu de la telegrafo, estu sciigble en unu (laŭ vi diras al mi), ĉio kion oni skribas en alia.

Estas tamen tre facila afero, res-pondas la seviljano: supozu tre lon-gan hundon, havantan ĝian voston en Kadiz' o, kaj ĝian kapon en Ma-drido: Kadiz' o piedfrapas ĝin, kaj ĉe Madrido ĝi diras..... «haŭ».

CHASCARRILLO

En una hermosa tarde de prima verá, estaban sentados, ante la puerta de una taberna en Cádiz dos amigos, bebiendo nuestra clásica «Manzanilla» (vino de olor de manzana). Uno de ellos, sevillano y el otro nacido en el barrio de Santa María, de Cádiz mismo.

Después que charlaron largo tiempo, acerca de la política y distintos asuntos, comenzaron á tratar sobre los actuales inventos y el sevillano empezó á explicar á su amigo el funcionamiento del Cinematógrafo, Gramófono y demás nuevo aparatos desconocidos de él.

Habiendo terminado el sevillano su explicación, dijole el gaditano: Yo lo comprendo muy bien; pero lo que no pude entrar en mi cabezas, que por un alambre tan largo como el del telégrafo, se pueda saber en un sitio (según tú me dices) todo lo que se escribe en otro.

Sin embargo, es muy sencillo responde el sevillano: suponte un perro muy largo, que tiene su col en Cádiz y su cabeza en Madrid. Cádiz le dá un puntapié y en Madrid él dice jau!

RODRIGO DE LA PEÑA.